

✓ ما از ناحیه ی عقب ماندگی در علم ضربه خورده ایم، علم را باید بدست آورد، ما باید این سلاح را بدست آوریم.
✓ باید بتوانیم مسلح به علم شویم تا تهدید رقیب نتواند آن طوری که تاکنون کار آمد بوده است، کار آمد باشد.
✓ ما باید این را داشته باشیم. این یک هدف راهبردی بسیار بلند مدت و بسیار مهم و حیاتی است.

۱) هدفمندی در مهاجرت علمی

✓ ببینید این حرکت به سمت مهاجرت به خارج از کشور، اولاً همه ی انواعش بد نیست، من بارها گفته ام، گریختن و فرار از جبهه نیست. فرار از جبهه بد است.
✓ کشور شما در حال یک تحرک، یک چالش عظیم و یک اقدام بزرگ برای جلو رفتن و پیش رفتن است. مثل یک جبهه ی جنگ، گریختن از این جبهه بد است. اما آمدن کنار برای یاد گرفتن بیشتر و آماده شدن بیشتر، این بد نیست.
✓ من همه ی این رفتنهای به خارج را مردود نمی دانم. بارها در جمع شماها و بقیه ی جوانها گفته ام. چه عیب دارد بعضیها بیرون می روند؟ خوب بروند. آن کسانی که کشور را فراموش می کنند، مصالح کشور و مصالح ملت خودشان را پشت گوش می اندازند و فقط برای پر کردن جیب خودشان راه می افتند و بیرون می روند، البته اینها از نظر عقل محکومند. نه محکوم قضایی، هیچ قانونی وجود ندارد که این کار را محکوم کند. اما وجدان و عقل بشری و وجدان ملی، یک چنین عملی را محکوم می کند.
✓ تصور نشود حالا اینهایی که پا می شوند و بیرون می روند، همه نخبه های ما هستند که یکی یکی بیرون می روند، نه، پا می شوند می روند و دچار مشکلات هم می شوند. کسانی که می روند غالباً با یک استقبال خوب و قدردانی ای مواجه نمی شوند. اگر حقیقتاً هم نخبه باشند، آن مراکز اینها را در حد توانشان می فشرند. استفاده ی خودشان را می کنند و بعد پرتاب می کنند دور، و هیچ تعهدی نسبت به آنها ندارند.

✓ هدف باید این باشد که انسان برای کشور خودش، برای مردم خودش، برای خانواده خودش، برای آن سرزمینی که او را در خود نشانده، بارور کرده و ثمر بخش کرده، برای نسل فعلی و نسلهای آینده مفید واقع شود.
✓ هدف باید این باشد.
✓ این هدف هر طور که فراهم شود ایرادی ندارد.

۲) استقلال فرهنگی و اعتقاد و خودباوری

✓ استقلال فرهنگی در کشور شروع شده است.
✓ از اواسط دوران قاجار، یک فریفتگی و بیگانه زدگی در ما پیدا شد. البته عوامل طبیعی ای هم داشت و این عوامل روز به روز شدت پیدا کرد.
✓ در دوران حکومت پهلوی به اوج رسید و براساس آنها، پایه های فرهنگی بسیار خطرناکی را در کشور پایه گذاری کردند. مثل اینکه ایرانی «نمی تواند»، ایرانی عرضی حضور در میدانهای علم و فرهنگ را ندارد. و نگاه منفی نسبت به همه ی گذشته ی فرهنگی و موارث ارزشمند تاریخی و علمی ما. اینها چیزهایی بود که در این کشور اتفاق افتاد. شماها آن دوران را ندیدید.
✓ بنده با اکثر شماها شاید در حدود نیم قرن اختلاف سنی دارم، آن دورانه را درک کردیم و دیدیم که چه بود. حقیقتاً فرهنگی که ترویج می شد فرهنگ «نمی توانیم» بود. فرهنگ ترجیح مطلق هر چیز غربی بر هر چیز ایرانی بود. این طوری بود.
✓ در زمینه ی افتخارات ایرانی، دقیقاً بر روی چیزهایی تکیه می شد که غرب آنها را به دلایلی می خواست - با دلایل استعماری و قدرت طلبانه - که طراحان سیاستمدار غرب، آنها را طراحی کرده بودند. برخی نقاط را در کشور ما برجسته می کردند. همین نقاط مورد توجه دستگاههای اداره کننده ی کشور قرار می گرفت و لاغیر. سالهای متمادی گذشته این طور بود.
✓ انقلاب همه ی وجدانهای این مردم را تکان داد. ماها را بیدار کرد. متوجه هویت خودمان کرد. تواناییهای خودمان را به ما نشان داد و ما «می توانیم» را شعار ما قرار داد. ما هم وارد شدیم و تجربه کردیم. دیدیم بله، می توانیم.

✓ امروز استقلال فرهنگی در کشور روز به روز در حال پیشرفت است و خودباوری فرهنگی بیشتر می شود.
✓ اصرار ما همین است که این کار بشود و شما جوانها به این توجه کنید و هر حرکتی را که مشاهده می کنید با این روحیه استغنائی فرهنگی و استقلال فرهنگی معارضه دارد، با چشم بدبینی به آن نگاه کنید و بدانید که هدایت شده است.

(۳)
دستاوردها و
حرکت رو به
رشد علمی در
کشور

✓ بعضی از دوستان گفتند روند رشد علمی کشور روند کندی است. من می خواهم بگویم نه، اتفاقاً روند رشد از جهت شتابان بودن، جزو شتابنده ترین روندهای علمی در دنیاست. این با محاسبه علمی معلوم شده است. یعنی **ما از لحاظ روند رشد علمی و فناوری در کشور، جزو شتابنده ترین ها در سطح دنیا هستیم. منتها چون فاصله خیلی زیاد بود، این شتاب، الان نتایجش را به روشنی نشان نمی دهد.**

✓ همین تحقیقات مربوط به **انرژی هسته ای**، این بدست آمده از آن نقطه ای است که ما حرکتمان را از آن نقطه شروع کردیم، فاصله اش یک فاصله دهشت آور است. ولی این کار انجام گرفت. در بحث **مسائل زیست شناسی**، همین مسئله **سلولهای بنیادی و در بحث تولیدات نظامی**، تحقیقات گوناگونی که در این زمینه انجام گرفته، همین مسئله است که عرض کردیم.

✓ بنابراین شتاب خوب است. منتها این شتاب بایستی حفظ شود. این چیزی است که شما جوانهای آگاه و هوشمند و متعهد باید بدانید، این است که این شتاب را بایستی همچنان حفظ کرد. مسئولان هم به این مساله اهتمام دارند و بنا هم بر همین است که این چیزها دنبال شود.

✓ اگر در یک گوشه ای اختلالی هم در کیفیت پیشرفت کار هست! اینها اختلالهای جزئی است و بر طرف خواهد شد.
✓ **ما منکر وجود عیوب نیستیم، منتها منکر این هستیم که این عیوب ما را ناامید کند. این را نمی گذاریم. یعنی بنده خودم و مسئولانی که مسئولان این بخشها هستند، با همه ی وجود با ناامیدی مبارزه می کنیم. برای اینکه مهمترین مانع پیشرفت یک شخص و یک ملت، ناامیدی و تاریک دیدن افق است. نه، افق روشن است و می توان جلو رفت.**

(۴) جایگاه فارغ التحصیلان علوم انسانی

✓ **من به شما بگویم، اگر شماها ان شاءالله زنده شوید و در همین علوم انسانی، مثلاً تاریخ، جامعه شناسی و روانشناسی ای که خودتان گفتید؛ پیشرفت کنید، حقیقتاً بدانید ارزش شما در جامعه و در سطح بین المللی، از یک پزشک پیشرفته یقیناً کمتر نیست، بلکه بیشتر هم هست.**

✓ **شما الان نگاه کنید، ببینید در این چهره های علمی معروف دنیا چند تا پزشک هستند، چند تا جامعه شناس یا مورخ وجود دارند. می بینید که تعداد و برجستگی این دومی بیشتر است. منتها باید کار کنید تا پیش بروید. به این مقداری که الان شماها رسیده اید، مطلقاً قانع نباشید. به نام نخبه و استعداد درخشان هم قانع نباشید.**

(۵)
علم آموزی
نقطه برجسته
و حرکت
نمادین نظام

✓ کارهای نمادین هیچ منافات با این ندارد که در واقعیت خود هم یک حرکتی در آن وجود داشته باشد. اما بیشترین تکیه روی نمادین است. مثل شعائر اسلامی. شعائر این طوری است. **شعائر اسلامی جنبه نمادین دارد. خودش هم یک حرکت است** اما بیشترین تاثیری که مورد توجه است، آن تاثیر نمادین است، مثلاً: «ان الصفا و المروه من شعائر الله» **صفا و مروه در حج**. بیشتر اعمال حج از همین قبیل است. اینها اعمال نمادین است. دو نقطه را با یک فاصله ای معین کرده اند، می گویند بایستی بین این دو نقطه را مرتباً طی کنید و در حرکت باشید، در یک بخشی از دو نقطه، این حرکت، باید حالت دویدن به خودش بگیرد. این نماد است. نماد یک حرکت دائمی برای مسلمان است. یا طواف، بر گرد یک محور، یک حرکت تمام نشدنی است. حرکت طواف تمام نشدنی است. شما حرکت طوافتان تمام می شود، نفر بعدی شروع می کند. شما کعبه را هیچ وقت خالی از این دایره ی حرکت کننده ی مردم مشاهده نمی کنید. **اینها شعائر الله است، یعنی جنبه نمادین دارد. این درس به جامعه انسانی می دهد. کارهای نمادین این است.**

✓ **ما می خواهیم در این کشور، معلوم باشد که تحصیل علم و خود علم و تاثیر آن در آینده کشور، یک نقطه برجسته و اساسی برای نظام جمهوری اسلامی است. در حقیقت این نقطه ی اساسی و برجسته ای در ذهن ملت ایران و برای این ملت است.**

۶) عقب افتادگی علمی عامل ضربه پذیری دنیای اسلام

- ✓ یک روزی مرکز پیدایش علم دنیا اسلام بود. بدون اینکه دنیای اسلام با داشتن ابزار علم، برود مثلاً اروپا، افریقا یا هر نقطه ی دیگری را استعمار بکند. این علم گسترش پیدا کرد، به همه جا رسید و همه از آن استفاده کردند و بهره مند شدند.
- ✓ در این برهه اخیر - یعنی بعد از رنسانس به این طرف که علم به دست یک مجموعه اروپایی و غربی افتاد - از علم استفاده ی معمولی و طبیعی نشد.
- ✓ علم در دست غریبها ابزاری برای تسلط شد. سلطه ی بر کشورها و بتدریج مسئله استعمار پیش آمد.
- ✓ دویست، سیصد سال شرق یعنی اغلب مناطق آسیا و اروپا، زیر چکمه ی استعمار له شد و غریبها از علم نه فقط برای سلطه ی سیاسی و استعماری، که برای فشردن ملتها و گرفتن شیره ی آنها و امکانات و ثروتهاشان استفاده کردند. ... این وضعی بوده که پیش آمده است.
- ✓ ما این عقب افتادگی تاریخی را باید جبران کنیم. یعنی ما ضربه را از بی علمی خورده ایم. اگر امروز دنیای اسلام از لحاظ اقتصادی عقب است، از لحاظ فرهنگی یا سیاسی عقب مانده است، این به خاطر آن است که رقیب یعنی دنیای غرب، مجهز به سلاح علم است. از سلاح علم برای غلبه ی در میدانهای سیاست، اقتصاد و فرهنگ استفاده می کند.

۷) مهمترین عناصر تاثیرگذار در پیشرفتهای ملی برای کشورها و ملتها

- ✓ خطر پذیری نقطه مقابل آن، ترس است. ترس از چه؟ ترس از عدم موفقیت. وارد نشویم که مبدا موفق نشویم، حرکت نکنیم که مبدا نرسیم، اقدام نکنیم که مبدا مورد قبول قرار نگیرد. اقدام نکنیم که مبدا برای ما مشکلات ایجاد کند. اینها همه اش نقطه مقابل خطرپذیری است.
- ✓ یکی از خصوصیات خوب غریبها، خطرپذیری است. غریبها این خصوصیت مثبت را و به تبع آنها امریکاییها خطرپذیرند.
- ✓ خطرپذیری می تواند جامعه را موفق کند. شما جوانها باید آماده باشید. ترس از اینکه شاید نشود، این خیلی چیز بدی است.
- ✓ گاهی اوقات تصورات انسان یک آینده ای را برای انسان تصویر می کند که بکلی او را مایوس می کند. این به نظر من، یکی از ایرادهاست.
- ✓ به قول شاعر عرب می گوید: «شر من الشر خوف منه عن یقعی» از بلا بدتر، ترس از بلاست، ترس از فرود آمدن بلاست، این از خود بلا سخت تر است. مبدا نشود، خوب به این «مبدا» نباید اعتنا کرد. وارد شوید، خواهید دید که می شود.
- ✓ در همه ی میدانهای مادی و معنوی که انسان موفقیتی مشاهده می کند، این جرات و گستاخی و ترسیدن از احتمال موفق نشدن، عامل بسیار مهمی است که ما را پیش می برد.

۱) خطر پذیری

۲) کار سخت

- ✓ کار سخت نقطه ی مقابل تنبلی است. نگذارید تنبلی و راحت طلبی و تن دادن به زندگی دور از مشکل، شما را وسوسه کند. اگر این حالت تنبلی وجود داشت، هیچکدام از این کشفیات مهم علمی بوجود نمی آمد.
- ✓ شرح حال کاشفان و مخترعان بزرگ را ببینید، چطور خواب را بر خودشان حرام کردند، سختیها را برای خودشان هموار کردند، با مشکلات ساختند و رفتند تا به آن نقطه ی اساسی رسیدند. البته این موفقیتها در بسیاری از موارد در نهایت هم برایشان فایده داشته، فایده مادی و زندگی و عنوان و پول و این چیزها را هم داشته است، لیکن اینها از اول هدفشان این چیزها نبوده است. می خواستند بروند تا عمق یک مسئله و یک کار را بدست آورند و به آنجا برسند.
- ✓ این را بعنوان یک توصیه ی قطعی عرض می کنم.

۸) همراهی
علم با دین و
اخلاق

✓ علم به تنهایی کافی نیست. علم باید با اخلاق و ایمان همراه شود تا ما به همان چاله ای نیفتیم که غرب در آن افتاد. یعنی علم برای آن وسیله ی ظلم شد، وسیله ی انحراف اخلاقی شد و وسیله ی گسترش فرهنگهای همراه کننده و هلاک کننده شد. ما باید دچار آن نشویم.

✓ این را به طور قاطع بدانید علم هر چه بیشتر پیشرفت کند، اگر از اخلاق و دین فاصله بگیرد به حال بشریت مفید نخواهد بود. آن کسانی که می گویند ما دانش را برای ارتقاء بشریت می خواهیم، باید به این نکته توجه کنند.

✓ یک ملت پیشرفته ی از لحاظ علمی را که در دنیا در اوج پیشرفت علمی قرار دارد، در نظر بگیرید. ببینید آیا مردم این کشور حقیقتاً به سعادت رسیده اند؟ آیا در آن کشور عدالت وجود دارد؟ آیا در آن کشور فقر و تبعیض و بی عدالتی از بین رفته است؟ آیا آن چنان که ادعا می کنند، مردم با آرامش و دور از خشونت و تجاوز و تعدی زندگی می کنند؟ با اینکه علم در آنجا هست، این واقعیات هم در آنجا هست.

✓ امروز بیشترین ناامنی در آن کشوری است که از لحاظ علمی، بالاترین رتبه را دارد. یعنی امریکا.

✓ آرمان مهم بشریت « عدالت » و « امنیت » است. « آسان زندگی کردن در کنار دیگران ». بهشت آنجاست کازاری نباشد - « آزار ندیدن از دیگران » است. ... اینها اساسی ترین نیازهای بشر است. اینها چیزهایی است که بشر از اول تا امروز می خواسته، این چیزها در آن جامعه ای که از لحاظ علمی پیشرفته ترین است مطلقاً وجود ندارد.

✓ پس ببینید وقتی که علم با ایمان و اخلاق همراه پیش نرفتند، دوش به دوش نرفتند، نتیجه این می شود. عالم اگر متدین باشد، از علم او جامعه بهره ی حقیقی می گیرد. دین جلوی پیشرفت علم را نمی گیرد. بلکه حتی به پیشرفت علم، کمک هم می کند. اما جلو تعدی علم و تخطی از حدود انسانیت را که ممکن است علم به آن دچار شود، می گیرد.

توصیه ای به جوانان

✓ شما همان قدری که برای علم کار می کنید، برای دل و معنویت خودتان هم کار کنید. میدان معنویت به روی شما باز است.

✓ علم و معنویت با هم هیچ منافاتی ندارد.

✓ کار کردن در یک کارگاه آموزشی، مرکز تحقیقات، فلان کلاس درس و فلان دانشگاه، هیچ منافاتی با این ندارد که انسان نمازش را اول وقت، با توجه و با احساس حضور در مقابل خداوند بجا آورد. این، دل شما را شستشو می دهد.

استفاده از ماه رمضان

✓ از فرصت ماه رمضان استفاده کنید، روزه را خوب بگیرید. جوانها روزه که می گیرند، منتها خوب روزه بگیرید. خوب روزه گرفتن به این است که در حالی که دهان شما از لحاظ خوردنی و آشامیدنی روزه است، دلتان را هم در زمینه ی هوسها، چشم خودتان را هم در زمینه ی آنچه که با چشم از هوسها دنبال می شود و بقیه ی اعضا و جوارح را روزه نگه دارید.